

**Yeni Koronavirüs
(2019-nCoV)
Enfeksiyonu
ve
Korunma Yolları**

**T.C. Sağlık Bakanlığı
Tokat Turhal İlçe Sağlık Müdürlüğü**

Hazırlayan: Uzm. Dr. Güven GÖKGÖZ

19.02.2020

Mikrobiyolojik Hastalıklar

- Bakteriler
- Virüsler
- Mantarlar

...

- Koronavirüs enfeksiyonuna, Coronaviridae virüs ailesine dahil olan, bir virüs türü neden olmaktadır.

Koronavirüs

Yeni mi ???

- Koronavirüs **yeni bir virüs türü olmayıp**, her yıl genellikle sonbahar-kış aylarında soğuk algınlığına neden olmaktadır.
- Virüsün genetik yapısında meydana gelen, mutasyon adı verilen, değişimler sonucu daha önce de önemli koronavirüs salgınları meydana gelmiştir.
 - SARS-CoV 2002 Hong Kong (Şiddetli Akut Solunum Sendromu)
 - MERS-CoV 2012 Suudi Arabistan (Orta Doğu Solunum Sendromu)
 - **nCoV-2019 (Yeni Koronavirüs Enfeksiyonu)**

Yeni Koronavirüs Enfeksiyonu

- Çin'in Hubei eyaletinin, Wuhan şehrinde (11 milyon nüfus)
- 31 Aralık 2019 tarihinde
- Nedeni bilinmeyen pnömoni (zatürre) hastaları
- Deniz ürünleri pazarı (farklı hayvan türleri satan bir toptan balık ve canlı hayvan pazarı) çalışanlarda kümelenme
- 7 Ocak 2020 Hastalık etkeninin daha önce insanda hastalık yapmamış yeni bir virüs olduğu saptandı
- 13 Ocak 2020 Çin dışında ilk hasta saptandı (Tayland)

Yeni Koronavirüs

- Tek zincirli, pozitif polariteli, zarflı RNA virüsü
- Coronaviridae ailesi içinde
- Zoonotik (**hayvan kaynaklı**) hastalık
- İnsan, yarasa, domuz, kedi, köpek, kemirgen ve kanatlı (evcil veya yabani) hayvanlarda bulunabilmektedir
- Kaynak net değil, halen araştırılıyor
- Eldeki veriler, kaynağın deniz ürünleri pazarında yasadışı satılan vahşi hayvanlar olabileceğine işaret ediyor
- Kuluçka süresi 2-11 gün (14 güne kadar olabilir)
- Bulaştırıcılık süresi henüz net değil

Bulaşma Yolu

- İnsandan insana bulaşabilmektedir
- Temel bulaş yolu **damlacık** yoluyla
 - Hastalardan öksürme, hapşırma yoluyla ortaya saçılan damlacıklarla (damlacıkların menzili ortalama 1 metredir)
- Hastaların göz, ağız, burun ve bunlara ait vücut sıvılarının **temas** ettiği yüzeylerle
 - Sağlıklı bireylerce, bu yüzeylere dokunduktan sonra, ellerin yıkanmadan yüz, göz, ağız veya buruna götürülmesi ile

Hastalık Tablosu

- Solunum belirtileri; ateş, öksürük, nefes darlığı
- Daha ciddi hastalarda; pnömoni (zatürre), daha ağır alt solunum yolu enfeksiyonu, solunum yetmezliği, nörolojik bulgular, böbrek yetmezliği, çoklu organ yetmezliği, hatta ölüm görülebilir

Yeni Koronavirüs Enfeksiyonu

- Toplam 75.204 hasta, 2009 ölüm
- Çin dışı 25 ülkede, 924 hasta, 3 ölüm
 - Japonya, Filipinler ve Fransa
- %2,7* fatal (öldürücü)
- Ölümler çoğunlukla **ileri yaştaki** ve/veya diyabet, Kronik kalp/akciğer/karaciğer hastalığı, organ yetmezliği gibi **eşlik eden başka hastalığı olan** hastalarda

*Fatalite hızı Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü tarafından 19 Şubat 2020 tarihinde paylaşılan güncel hasta ve ölü sayıları kullanılarak hesaplanmıştır.

Fatalite

Öldürücülük

- SARS (2002) - %11
- MERS (2012) - %35-50
- 2019-nCoV (Yeni Koronavirüs) - %2,7*
- İnfluenza (Grip) - %0,6

*Fatalite hızı Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü tarafından 19 Şubat 2020 tarihinde paylaşılan güncel hasta ve ölü sayıları kullanılarak hesaplanmıştır.

Yeni Koronavirüs

Türkiye...

- Türkiye'de hasta ve ölüm yok
- Çin'den gelen Türk kafilesinde hasta yok
- Çevre ülkelerde hasta ve ölüm yok

Tanı

- Uygun yöntemlerle solunum yolundan alınmış numuneler ile yapılan tahliller mikrobiyolojik tanı konur
- Tanı için gerekli moleküler testler ülkemizde mevcuttur
- Tanı testi yalnızca Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ulusal Viroloji Referans Laboratuvarında yapılmaktadır

Tedavi

- Hastalığa özel bir tedavi yoktur
- Uygulanan destekleyici tedavi, ikincil enfeksiyonları ve istenmeyen kötü sonuçları önlemeye yöneliktir
 - Yatak istirahati ve beslenme desteği
 - Damar yolu ile sıvı tedavisi
 - Gerek halinde ek oksijen desteği
 - Gerek halinde etkene özel olmayan antimikrobiyal ilaçlar

Korunma Yolları

- **El yıkama !!!** Bol su ve sabun ile sık sık...
- Alkol içerikli el antiseptikleri de kullanılabilir
- Bulaş şüphesi olan bir kişi ile aynı ortamda bulunma, yakın temas gibi durumlarda **basit tıbbi maske** kullanılmalı
- N95/FFP2 veya N99/FFP3 gibi özel maskeler ve beraberinde gözlük/siperlik kullanımı, yalnızca hastaların vücut sıvılarının ortama saçılmasına neden olabilecek bir girişim yapılacağında, sağlık personeli için gereklidir
- Solunum yolu veya diğer vücut çıkartıları ile kirlenmesi mümkün olan tüm yüzeyler, 1:100 sulandırılmış **çamaşır suyu** ile temizlenir

Toplum İçin Genel neriler

- El temizliğine dikkat edilmelidir. Eller en az 20 saniye boyunca sabun ve suyla yıkanmalı, su ve sabuna erişimin olmadığı durumlarda alkol içerikli el antiseptikleri kullanılmalıdır.
- Eller yıkanmadan ağız, burun ve gözlerle temas edilmemelidir.
- Hasta kişilerle yakın temastan kaçınılmalıdır, mümkünse en az bir metrelik mesafe korunmalıdır.
- Özellikle hasta kişiler veya çevreleriyle doğrudan temas ettikten sonra eller sık sık yıkanmalıdır.

Ellerini yıka!

Ellerin gözle görünür şekilde kirli ise sabun ve akan su ile yıka.

Ellerin gözle görünür şekilde kirli değilse sabun ve akan su ile yıka, sabun ve akan su bulamadığın durumlarda alkol bazlı el dezenfektanı kullanabilirsin.

Kendini ve çevrendekileri hastalanmaktan koru

Ellerini Yıka!

öksürdükten ya da hapşırdıktan sonra,

hasta biri ile ilgilendikten sonra,

yiyecek hazırlamadan önce, hazırlarken ve sonrasında,

yemekten önce,

tuvaleti kullandıktan sonra,

ellerin görünür şekilde kirli ise,

hayvanlarla ya da hayvansal atıklarla temas edersen

Toplum İçin Genel neriler

- Akut solunum yolu enfeksiyonu belirtileri olan kişiler; başka insanlarla mesafeyi korumalı, öksürürken ve hapşırırken tek kullanımlık mendil ile ağız ve burnunu kapatmalı, ellerini sık sık su ve sabun ile yıkamalı ve mümkünse tıbbi maske kullanmalıdır.
- Ülkemiz sağılıklı kişilerin maske kullanmasına bugün için gerek yoktur.

Başkalarını hastalanmaktan koro

Ateş ve öksürüğün varsa
başkaları ile yakın
temastan kaçın

Sokakta yere tükürme

Ateş, öksürük ve nefes darlığın
varsa en kısa zamanda tıbbi
yardım almalısın, en yakın sağlık
kuruluşuna başvur

Başkalarını hastalanmaktan koro

Öksürürken ya da hapşırırken
ağzını ve burnunu dirseğinin
içi ya da kağıt mendil ile kapa

Kullandıktan sonra kağıt mendili
zaman kaybetmeden çöp
kutusuna at.

Ellerini akan su ve sabun ile yıka
akan su ve sabun bulamadığın
durumlarda alkol bazlı el
dezenfektanı kullanabilirsin

Soru-Cevap

- Türkiye'de Koronavirüs hastası var mı, hastalık riski var mı?
 - Ülkemizde henüz hasta saptanmamıştır.
 - Diğer ülkelerde görülen hastalar, Çin'den bu ülkelere giden hastalar ve bu hastaların hastalığı bulaştırdığı hastalardır.
 - Ayrıca Çin'den ülkemize tüm direkt uçuşlar Mart ayına kadar durdurulmuştur, böylece hastalığın ülkemize taşınmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.
 - Ancak dünyadaki her ülke gibi ülkemizde de hastalığın görülme ihtimali bulunmaktadır.

Soru-Cevap

- Okula giden çocuklarımız Yeni Koronavirüs enfeksiyonu kapabilir mi?
 - Bugüne kadar ülkemizde Koronavirüs hastası tespit edilmemiş ve hastalığın ülkemize girişini önlemeye yönelik gerekli tedbirler alınmıştır.
 - Çocuklarımız okulda grip, nezle ve soğuk algınlığına neden olan virüsler ile karşılaşabilir.
 - Ancak, ülkemizde Yeni Koronavirüs (2019-nCoV) dolaşımda olmadığı için çocuklarımızın bu virüsle karşılaşması beklenmemektedir.

Soru-Cevap

- Yeni Koronavirüs enfeksiyonu kimleri daha fazla etkiler?
 - Hastalık, genel sağlık durumu ne olursa olsun, her yaştaki kişide meydana gelebilmektedir.
 - İleri yaşlardaki ve eşlik eden hastalığı (astım, diyabet, kalp hastalığı vb.) olan kişilerde ağır hastalık oluşma ve ölüm riski daha yüksektir.

Yeni corona virüs her yaştan insana bulaşabilir.

Ancak yaşlı ya da astım, şeker ya da kalp hastalığı gibi kronik hastalığı bulunan insanlarda hastalığın daha ciddi seyrettiği görülmüştür.

Dünya Sağlık Örgütü virüsten korunmak için herkese iyi el hijyeni ve solunum yolu hijyeni önermektedir.

#Coronavirus

Yeni corona virüs yalnızca yaşlıları mı etkiliyor, yoksa gençler de etkilenebiliyor mu?

Soru-Cevap

- Antibiyotikler Yeni Koronavirüs enfeksiyonunu önleyebilir mi, tedavi edebilir mi?
 - Antibiyotikler virüslere etki etmez, sadece bakterilere karşı etkilidir.
 - Bu nedenle enfeksiyonu önlemek veya tedavi etmek amacıyla antibiyotikler kullanılmamalıdır.

Hayır. Antibiyotikler yalnızca bakterilere etkilidir, virüslere değil.

Yeni corona virüsten korunmada ya da tedavisinde antibiyotiklerin yeri yoktur.

Ancak, hastaneye yatırılırsanız, gelişebilecek ek bakteriyel enfeksiyonlar için antibiyotik kullanmanız gerekebilir.

Antibiyotikler yeni corona virüsten korunmada ya da tedavisinde etkili midir?

#Coronavirus

Soru-Cevap

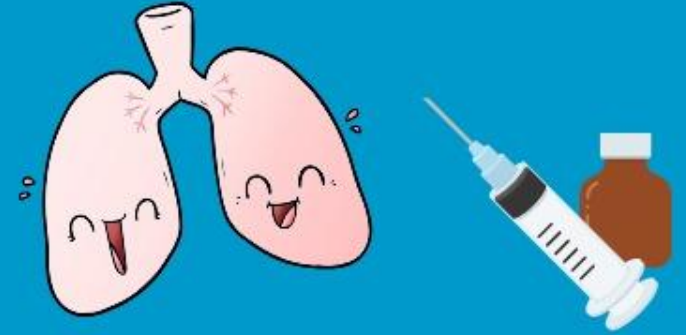
- Yeni Koronavirüs (2019-nCoV) aşısı var mı?
 - Henüz geliştirilmiş bir aşı yoktur.
 - Etkili ve güvenle kullanılacak bir aşının en erken bir yılda üretilebileceği bildirilmiştir.

Hayır. Pnömonokok aşısı ya da hemofilus influenza tip B (Hib) aşısı gibi zatürre aşıları yeni corona virüse karşı koruma sağlamaz.

Virüs çok yeni ve farklı olduğu için aşısı geliştirilmelidir. WHO'nun desteklediği araştırmacılar yeni bir aşı için çalışıyorlar.

Bu aşılar 2019-nCoV'a karşı etkisiz olsa da sağlığını korumak için kesinlikle önerilirler.

Zatürre aşısı beni yeni corona virüse karşı korur mu?

#2019nCoV

Soru-Cevap

- Sirke kullanımı Yeni Koronavirüs enfeksiyonunu önler mi?
 - Hayır, sirke kullanmanın, yüzeyler sirke ile temizlemenin hastalıktan korunmada faydası yoktur.
- Burnumuzu tuzlu su ile yıkamak Yeni Koronavirüs enfeksiyonunu önler mi?
 - Hayır, burnumuzu tuzlu su ile düzenli olarak yıkasak da bu uygulamanın hastalıktan korunmada bir faydası yoktur.

Hayır.

Burnu düzenli olarak tuzlu su ile temizlemek soğuk algınlığının iyileşme süresini kısaltsa da insanları yeni corona virüsten ya da solunum yolu enfeksiyonlarından koruduğuna ilişkin bir kanıt yoktur.

Burnumu düzenli olarak tuzlu su ile temizlemek beni yeni corona virüsten korur mu?

Hayır. Gargara yapmanın insanları yeni corona virüsten koruduğuna ilişkin bir kanıt yoktur.

Bazı gargara markaları tükürük içindeki mikropları kısa bir süre için yok edebilirler. Ancak bu bizi yeni corona virüsten koruyabilecekleri anlamına gelmez.

#2019nCoV

Gargara yapmak beni yeni corona virüsten korur mu?

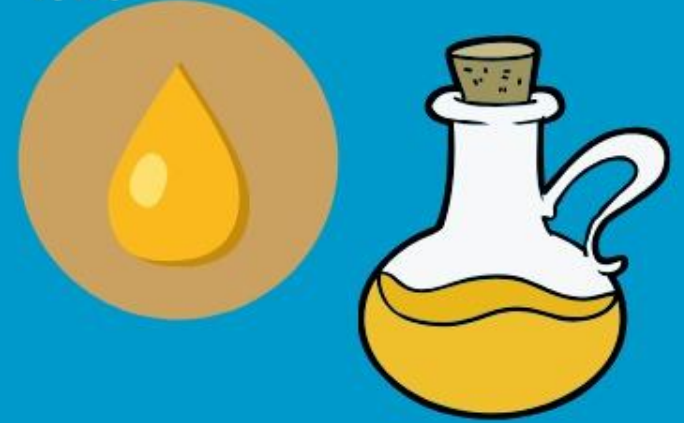

Hayır. Susam yağı yeni corona virüsü yok etmez.

Yeni corona virüsü öldürebilen bazı yüzey dezenfektanları vardır. Bunlar klor ya da %75 alkol bazlı dezenfektanlardır.

Ancak bu dezenfektanları bedenimize sürmek yeterli koruma sağlamayacağı gibi ciddi sorunlara da yol açabilir.

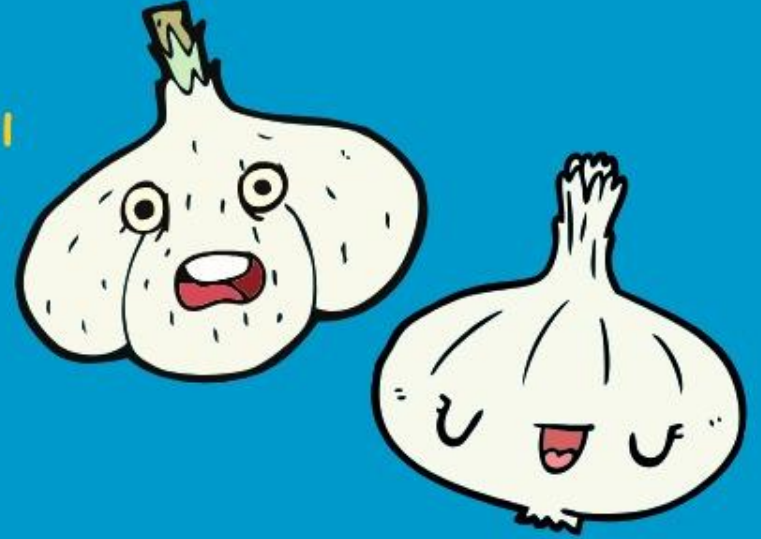
Susam yağı yeni corona virüsün bulaşmasını engeller mi?

Sarmısak bir miktar antimikrobiyal özellikleri de olan faydalı bir besindir.

Yine de sarmısak yemenin insanları yeni corona virüsten koruyacağına ilişkin geçerli bir kanıt yoktur.

Sarmısak yemek beni yeni corona virüsten korur mu?

Soru-Cevap

- Çin'den gelen kargo/paket ya da ürünlerden Koronavirüs bulaşma riski var mı?
 - Koronavirüsler genel olarak cansız yüzeylerde kısa süreler canlı kalabilmektedir.
 - Bu nedenle Çin'den gelen kargo ya da paketlerden hastalık bulaşması beklenmemektedir.
 - Dünya Sağlık Örgütü de bu konuda bir kısıtlama önerisi bildirmemiştir.

Evet, güvenli. Çin'den kargo ya da mektup alan kişilerin yeni corona virüs ile temas etme riski yoktur. Çin'den gelecek mektup ya da kargolar güvenli mi?

Önceki çalışmalarımızdan corona virüslerin cansız nesnelere üzerinde uzun süre yaşayamadığını biliyoruz.

SEYAHAT EDERKEN SAĞLIKLI KAL

Ateşin ve öksürüğün
varsa **seyahat etme**

Ateşin, öksürüğün ve nefes
darlığın varsa **en kısa zamanda**
tıbbi destek al ve seyahat
geçmişini hekimle paylaş

World Health
Organization

SEYAHAT EDERKEN SAĞLIKLI KAL

Seyahat sırasında hasta
hissedersen kabin ekibini
bilgilendir ve tıbbi destek
talep et

Tıbbi destek sunulduğunda
seyahat geçmişini sağlık
personeli ile paylaş

World Health
Organization

SEYAHAT EDERKEN SAĞLIKLI KAL

Ateşi olan ve öksüren
insanlarla **yakın temastan**
kaçın

Ellerini sık sık su ve sabun ile,
su ve sabun bulamazsan alkol
bazlı dezenfektan ile temizle

Gözlere, buruna ya da
ağıza dokunmaktan
kaçın

World Health
Organization

SEYAHAT EDERKEN SAĞLIKLI KAL

Yalnızca iyi pişirilmiş
gıdalar ye

Sokaklara tükürme

Hasta hayvanlarla birlikte
seyahat etmekten ya da
yakın temastan **kaçın**

World Health
Organization

Dikkat !!!

- Televizyon, gazete ya da internette karşılaşılan, kaynağı belli olmayan tüm haberler/bilgiler dikkate alınmamalıdır.
- Sağlık Bakanlığı ve üniversitelerin, bilimsel temelli bilgilere yer verdiği internet sayfalarında yer alan doğru ve güvenilir bilgiler dikkate alınmalıdır !!!

KAYNAKLAR

- 2109-nCoV Hastalığı Rehberi (Bilim Kurulu Çalışması). T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, 10 Şubat 2020 https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/Bulasici-hastaliklar-db/hastaliklar/2019_n_CoV/rehberler/2019-nCov_Hastaligi_RehberiV4-11_Subat_2020.pdf Erişim: 19.02.2020
- 2109-nCoV Sunumlar (10 Şubat 2020 Versiyonu). T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanlığı, <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/2019-n-cov/liste/2019-ncov-sunumlar.html> Erişim: 19.02.2020
- Seyahat Sağlığı, Dünya Sağlık Örgütü'nün 19.02.2020 Tarihli Yeni Koronavirüs (COVID-19) Durum Raporu (19 Şubat 2020 Çarşamba). T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, <https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/HaberDetayi/2250> Erişim: 19.02.2020
- Yeni 2019-nCoV Halka Yönelik Sıkça Sorulan Sorular. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Dairesi Başkanlığı, <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/2019-n-cov/liste/2019-ncov-sik-sorulan-sorular.html> Erişim: 19.02.2020
- Coronavirus Disease (COVID-19) Advice for the Public. World Health Organization (Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Toplum İçin Öneriler), <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public> Erişim: 19.02.2020 (Afişlerin Türkçe çevirisi yapılmıştır.)